

सेंट थॉमस स्कूल, साहिबाबाद
वार्षिक अभ्यासपत्र (2025-26)
विषय - संस्कृत
कक्षा - आठवीं

पूर्णांक - 80

- प्रश्न 1.** निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर पूछे गए प्रश्नों के सही उत्तर लिखो- 5
उद्यमः खलु मानवस्य प्रधानतमः बन्धुः। अयं एव मानवस्य विपत्तिं दूरीकरोति। खगाः उद्यमेन एव भोजनं एकत्री कुर्वन्ति। पिपीलिकाः परिश्रमं कृत्वा अन्नं प्राप्नुवन्ति। परिश्रमस्य एव प्रभावः यत् अद्य मानवः मीनम् इव जलमध्ये संचरति खगं इव च आकाशे भ्रमति।
- पूर्ण वाक्येन उत्तरत-**
1. कः मानवस्य प्रधानतमः बन्धुः ?
 2. कः मानवस्य विपत्तिं दूरीकरोति ?
 3. पिपीलिकाः किं कृत्वा अन्नं प्राप्नुवन्ति ?
 4. 'मानवः मीनम् इव जलमध्ये संचरति' अस्मिन् वाक्ये किं अव्यय पदं प्रयुक्तम् ?
 5. 'बन्धुः' अस्मिन् पदे विशेषणपदम् किं प्रयुक्तम् ?
- प्रश्न 2.** दिए गए शब्दों के अर्थ लिखिए- 5
ज्ञातुम्, कति, भगिनी, पातुम्, प्रस्तरखण्डान्, पिकानाम्, अचलः, रम्या, जिज्ञासा, तडागाः
- प्रश्न 3.** अधोलिखितानि प्रश्नानां उत्तराणि एकपदेन लिखत- 10
- (क) कीदृशीनां कुरीतीनां सावित्री मुखरं विरोधं अकरोत् ?
 - (ख) के कूपात् जलोद्धरणं अवारयन् ?
 - (ग) विधवानां शिरोमुण्डनस्य निराकरणाय सा कैः मिलिता ?
 - (घ) अस्माकं देशे कति केन्द्रशासितप्रदेशाः सन्ति ?
 - (ङ) इयं धरा कैः स्वर्णवद भाति ?
 - (च) का स्वदृढनिश्चयात् न विचलति ?
 - (छ) इयं भूः कस्मिन् युतानाम् अस्ति ?
 - (ज) सूर्यः कस्यां दिशायां उदेति ?
 - (झ) महान् गणितज्ञः ज्योतिर्विच्च कः अस्ति ?
 - (ञ) अस्माकं प्रथमोपग्रहस्य नाम किं आसीत् ?
- प्रश्न 4.** अधोलिखितानि प्रश्नानां उत्तराणि पूर्ण वाक्येन लिखत- 10
- (क) इयं केषां महाशक्तिभिः पूरिता ?
 - (ख) सावित्रीबाईफुलेमहोदयायाः पित्रोः नाम किमासीत् ?
 - (ग) विवाहानन्तरमपि सावित्र्याः मनसि अध्ययनाभिलाषा कथम् उत्साहं प्राप्तवती ?
 - (घ) सूर्य ग्रहणं कथं दृश्यते ?
 - (ङ) तडागाः कुत्र निर्मियन्ते स्म ?
- प्रश्न 5.** मञ्जूषातः पदानि चित्वा वाक्यानि पूरयत- 3
(रचयन्ति, गृहीत्वा, सहसा, बालिकाभिः, जिज्ञासा, सह)
- (क) छात्राः पुस्तकानि ----- विद्यालयं गच्छन्ति ।
 - (ख) मालाकाराः पुष्पैः मालाः ----- ।

- (ग) मम मनसि एका ----- वर्तते ।
 (घ) रमेशः मित्रैः ----- विद्यालयं गच्छति ।
 (ङ) ----- बालिका तत्र अहसत् ।
 (च) बालकाः ----- सह पठन्ति ।

प्रश्न 6. रेखाङ्कित पदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं कुरुत-

5

- (क) वयं स्वदेशस्य राज्यानां विषये ज्ञातुमिच्छामि ।
 (ख) सप्तभगिन्यः प्राचीनेतिहासे प्रायः स्वाधीनाः एव दृष्टाः ।
 (ग) प्रदेशेऽस्मिन् हस्तशिल्पानां बाहुल्यं वर्तते ।
 (घ) एतानि राज्यानि तु भ्रमणार्थं स्वर्गसदृशानि ।
 (ङ) गजधरः सुन्दरः शब्दः अस्ति ।
 (च) तडागाः संसारसागराः कथ्यन्ते ।

प्रश्न 7क) सन्धिविच्छेदं कुरुत-

2

अद्यपि, स्मरणार्थम्, सहस्रैव, कालातिगामिनी,

ख) विलोम पदानि लिखत-

2

उदयः, अचलः, अन्धकारः, स्थिरः

प्रश्न 8. निर्देशानुसार लिखत-

- (क) 'लता' का शब्द रूप लिखो ।

5

- (ख) 'पच्' धातु लोट् लकार का रूप लिखो ।

5

- (ग) निम्नलिखित संख्याओं का उचित विकल्प छाँटकर लिखिए-

5

55- (पञ्चपञ्चाशत् / पञ्चाशत्)	57- (पञ्चसप्ततिः / सप्तपञ्चाशत्)
62- (द्विषष्टिः / दोषष्टिः)	66- (षट्षष्टिः / षष्टिषट्)
70- (सप्ततिः / सप्तदश)	75- (पञ्चसप्ततिः / सप्ततिः)
80- (अशीतिः / अष्टिः)	86- (अष्टषष्टिः / षडशीतिः)
92- (नवदवतिः / द्विनवतिः)	100- (एकोनशतम् / शतम्)

प्रश्न 9 क) अधोलिखित अव्ययानां वाक्येषु अर्थ लिखत-

4

- (1) बहिः (2) शीघ्रम् (3) अपि (4) मृषा

ख) धातु तथा प्रत्यय के योग से शब्द निर्माण करो-

4

1. पत् + तुमुन् =	2. लिख् + क्त्वत् =
3. गम् + तुमुन् =	4. पठ् + क्त्वत् =

प्रश्न 10क) मित्रं सप्तकक्षायां प्रथमस्थानम् प्राप्त्यर्थम् अधोलिखितं वर्धापन-पत्र मञ्जूषातः उचितपदानि गृहीत्वा पूरयत -

5

कमलानगरम्
दिल्ली ।

दिनाङ्कः

प्रिय मित्र सुधीर ,
सप्रेम नमोनमः ।

अत्र कुशलं तत्र अस्तु । अद्य एव भवतः (i) ज्ञातः यत् भवान् सप्तकक्षायां (ii) प्राप्तवान् । एतद् ज्ञात्वा अहम् अति (iii) अभवम् । अयं तु भवतः परिश्रमस्य एव (iv) अस्ति । (v) यत् भवान् अष्ट-कक्षायाम् अपि अधिकतरम् अङ्गान् प्राप्स्यति । गृहे सर्वेभ्यः नमोनमः ।

भवदीयः मित्रम्

मञ्जूषा - (प्रथमस्थानम्, प्रसन्नः, पत्रेण, आशासे, परिणामः)

(ख) अधोलिखितान् संवादान् मञ्जूषायां प्रदत्त शब्दैः पूरयत-

5

अनुजा- मधुरिमे ! (i) ----- प्रतिदिनम् 'कैम्पा-कोला' पिबसि ।

मधुरिमा- आम् ।

अनुजा- अर्ध-अवकाशे कदापि किञ्चित् खादसि न ।

मधुरिमा- मह्यम् (ii) ----- न रोचते ।

अनुजा- एतत् तु (iii) ----- उचितम् न ।

मधुरिमा- (किञ्चित् न उत्तरति)

अनुजा- (iv) ----- सह खादनम् अपि अनिवार्यम् ।

मधुरिमा- मम (v) ----- अपि प्रतिदिनम् एतत् एव कथयति ।

अनुजा- यदि एतत् न करिष्यति तर्हि स्वास्थ्यस्य हानिः भविष्यति ।

मधुरिमा- आम् । अधुना अहम् एतद् न पास्यामि ।

मञ्जूषा - (स्वास्थ्याय, त्वम्, खादनम्, माता, पानेन)

(ग) चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायाः सहायतया च संस्कृतेन पञ्च वाक्यानि लिखत-

5

मञ्जूषा-

(सरोवरस्य, कमलानि, तीरे ,
वृक्षः, विकसन्ति, एकः,
अस्ति, आकाशे, खगाः,
उड्डयन्ति, पर्वताः)

